

[Poul Hansen (Kalundborg).]

Det er da også disse to punkter, som fremhæves i mindretalsudtalelserne i betænkningen.

Den enstemmige 19. januar-erklæring siger dels,

„at man fra alle sider i det danske folk er enig om, at landets neutralitet skal opretholdes“,

dels,

„at de midler, der rådes over, om nødvendigt skal anvendes for at hævde og værne rigets fred og uafhængighed.“

Af den meget korte folketingsdebat forud for erklæringens vedtagelse kan man ikke læse andet, end at erklæringen ganske simpelt skulle forstås efter sin ordlyd. Een ting udelukkede den med sikkerhed, nemlig en forhåndsbeslutning om, at der ikke skulle kæmpes i tilfælde af angreb, og en sådan beslutning blev da heller ikke truffet — hærens og søværnets forholdsordrer gik tværtimod ud på, at man skulle modsætte sig neutralitetskrænkelser — men i sin meget generelle formulering giver erklæringen jo ingen anvisning på, hvorledes beredskabsstyrken til enhver tid skulle være, ligesom den naturligvis heller ikke kunne fritage regeringen for i enhver given situation at foretage et skøn over, hvorledes der skulle handles.

Jeg skal gerne erkende, at et af de forhold, der har forbavset mig ved gennemlæsningen af de parlamentariske kommissioners beretninger, er det, at beredskabsstyrken gennem vinteren 1939—40 var så lille, som den var; men det kan efter vor opfattelse ikke føre til den slutning, som man synes at drage i mindretalsudtalelserne, nemlig at den daværende regering ved kun at holde så små styrker inde sad 19. januar-erklæringen overhørig.

Efter erklæringens vedtagelse i det høje ting skete to ting, som pegede i hver sin retning. Den ene var gennemførelsen af en forsvarsbevilling på 65 mill. kr., et efter den tids forhold meget stort beløb; den anden var, at en tidligere af regeringen

truffet beslutning om hjemsendelse af en årgang soldater fandt sted som planlagt i slutningen af januar. Selvom dette naturligvis fandt sted på regeringens ansvar, må man gå ud fra, at hvis 19. januar-erklæringen skulle opfattes som et påbud om en større beredskabsstyrke, så var dette bragt til udtryk ved en aftale mellem regeringen og partierne før erklæringens vedtagelse; men det foreligger der mig bekendt intet om. Ligeledes må man gå ud fra, at der fra partiernes side var kommet en kraftig reaktion mod hjemsendelsen sidst i januar, hvis erklæringen skulle forstås på den nævnte måde. Noget sådant skete heller ikke. På denne baggrund kan man efter vor opfattelse ikke nu med rette hævde, at regeringen sad et påbud overhørig.

Man kan dernæst spørge, om 19. januar-erklæringen måtte forstås som en særlig forpligtelse til at indkalde større styrker, da indberetningerne fra gesandtskabet i Berlin indløb i begyndelsen af april 1940. Her må man igen slå fast, at når det faktisk var overladt til regeringen at skønne over beredskabsstyrkens størrelse under hensyn til alle foreliggende forhold, så gjaldt det samme også i begyndelsen af april. 19. januar-erklæringen kunne ikke have den mening, at blot der indløb alarmerende meddelelser, skulle der automatisk foretages mobilisering eller indkaldelser. Regeringen måtte ikke alene have ret, men også pligt til at vurdere og overveje meddelelserne og de foranstaltninger, de eventuelt burde give anledning til. Jeg skal senere vende tilbage til indberetningerne fra Berlin og behandlingen af dem, men vil blot i denne forbindelse have slået fast, at der heller ikke i dette forhold ligger nogen tilsidesættelse af 19. januar-erklæringen.

Endelig kan man spørge, om ikke afblæsningen af modstanden den 9. april om morgenen var i modstrid med erklæringen. Her er det efter vor opfattelse afgørende, at hæren og søværnet havde ordre til at kæmpe, og at der blev kæmpet.